

Conferència General i Cloenda Curs Acadèmic Xarxa Vives d'Universitats

Castelldefels

Juliol 2015

Bon dia

Dimecres va reestrenar-se al Liceu una de les obres més famoses del repertori operístic: La Traviata de Giuseppe Verdi. Tan coneguda i reconeguda que, fins i tot aquells que es declaren al·lèrgics o ignorants respecte del 'bel canto', segur que reconeixerien el famós duet en què Alfredo i Violetta ofereixen un brindis als convidats: "Libiamo ne' lieti calici".

Bé, confio que ho tinguin present, perquè no és la intenció d'aquest rector emular a Pavarotti o Carreras.

Com els deia, avui La Traviata forma part del repertori ineludible de qualsevol temporada operística. És, per tant, una peça clàssica i, alhora, popular.

Ho té tot.

Però no sempre fou així.

La seva estrena a La Fenice el 1853 fou un autèntic fracàs: el públic se'n reia de la soprano, va burlar-se del final tràgic i va criticar amb duresa l'ambientació realista, ja que estava acostumat a llibrets històrics com el Nabucco del mateix Verdi.

El compositor estava perplex. En una carta a un amic escrivia:

"Anit La Traviata va ser un fracàs.

¿Fallo meu o dels cantants? El temps ho dirà".

Doncs bé, el temps va acabar donant la raó a Verdi. El famós compositor italià va corregir algunes escenes, va rejuvenir el repartiment i va reestrenar a Venècia, aquesta vegada al Teatre San Benedetto. L'èxit de crítica i públic fou fulgurant: el 1855 ja arribava al Teatro Real i al Liceu, i l'any següent a Londres i Nova York. Des d'aleshores, mai s'ha deixat de representar.

Verdi va triomfar arriscant-se, sortint del camí marcat i persistint en una idea que creia encertada.

«Risc, originalitat i persistència em semblen tres trets envejables per regir una carrera artística o científica, però també per orientar una recerca, uns estudis, una universitat o una xarxa com la nostra.»

La Xarxa Vives va ser creada ara fa 21 anys —amb 21 universitats a dia d'avui—. Va ser creada, els deia, amb una voluntat compartida de vertebrar un territori amb una llengua, una cultura i una mirada al món comuna. Coincidències que, lògicament, no exclouen les diferències.

Ho resumia molt encertadament, en una recent entrevista, el nou alcalde de València, Joan Ribó.[1] Preguntat per l'eix mediterrani, el primer regidor valencià el definia com una prioritat fonamental a potenciar. Però en un doble sentit: per cooperar i per competir. Cooperar i competir sense por, perquè aquest és el camí per ser millors.

Penso que la Xarxa Vives en general, i la seva activitat al llarg del darrer curs en particular, constitueixen un bon exemple d'aquesta cooperació competitiva o, si s'ho estimen més, d'aquesta competència cooperativa. Des de la Xarxa Vives i des de cadascun dels 21 centres, estem preparats per renovar aquest compromís. Ho hem hagut de fer, de vegades, contracorrent, confiem poder fer-ho ben aviat amb la complicitat política necessària per arribar a bon port.

I vaig acabant, tot retornant a Verdi.

En començar, els feia un elogi de qui era capaç de regir la seva carrera professional pel risc, l'originalitat i la persistència. No se m'acuden millors adjectius per qualificar la trajectòria de les dues personalitats que, aprofitant aquest acte de clausura del curs 2014-2015, homenatgem avui.

Pilar Bayer Isant i Antoni Miró personifiquen aquests trets. Si ara de fons sentíssim el brindis de La Traviata, aixecaria en reconeixement la meva copa imaginària i brindaria amb tots vosaltres per ells, pel curs que ja s'acaba i pel curs que, en tornar de vacances, encetarem.

Moltes gràcies,

Josep A. Planell

[1] Salvador Enguix, “Joan Ribó: “València serà ciutat cultural, s’ha acabat el faraonisme””, La Vanguardia, Barcelona, 29 de juny de 2015, <http://www.lavanguardia.com/20150629/54433085921/joan-ribo-valencia-cultural.html>